

Wpływ czytania na kształtowanie się osobowości człowieka

Każdy rodzic chce dla swojego dziecka wszystkiego, co najlepsze. Pragnie, aby dobrze się rozwijało, nie miało problemów w przedszkolu, szkole, a na swojej drodze spotykało samych życzliwych ludzi. Aby tak się stało, wcale nie trzeba szukać nowoczesnych metod prezentowanych w wielu podręcznikach dla rodziców. Jest na to prostszy sposób – należy zachęcać dziecko do czytania książek.

Wyrobienie nawyku czytania jest dzisiaj o wiele bardziej ważne niż kiedykolwiek w przeszłości, ponieważ może stanowić antidotum na zagrożenia współczesnego świata. Obecnie najatrakcyjniejszą formą spędzania wolnego czasu jest korzystanie z komputera i telewizji. Badania naukowe wykazują, że nadmierne oglądanie telewizji przez dzieci ma dużą szkodliwość zdrowotną. Telewizja nie rozwija u dzieci myślenia i skraca ich przedział uwagi. Wiele programów wywołuje lęki i niepokój, a także znieczula na przemoc i rodzi agresję. Świat jest coraz bardziej skomplikowany, lawinowo przyrasta ilość informacji, rozwój wiedzy i rynku pracy następuje coraz szybciej, zatem ludzie, którzy nie czytają, nie nadążają za tymi zmianami, zostają zepchnięci na margines współczesnego życia.

Czytanie jest swego rodzaju tarczą przeciwko wielu niepożądanym wpływom dla umysłu i psychiki dziecka ze strony współczesnej cywilizacji. Joanna Papuzińska uważa, że nawyk kontaktu z książką jest pewnym posagiem intelektualnym, który dziecko wynosi z domu. Decyduje nie tylko o jego wiedzy, ale również o pewnych właściwościach charakteru, preferowanych wartościach i postawach.

Każde dziecko, bez względu na wiek, powinno mieć codzienny kontakt z książką, ponieważ jej rola jest nieprzeceniona.

Czytanie na głos niemowlęciu stymuluje rozwój jego mózgu. Zanim małe dziecko nauczy się mówić – najpierw uczy się rozumieć mowę, czyli tworzy tzw. słownik bierny. Ta prawidłowość jest związana z kolejnością dojrzewania poszczególnych ośrodków w mózgu odpowiedzialnych za rozumienie oraz artykułowanie mowy. Nauka mowy rozpoczyna się więc tak naprawdę od momentu kiedy niemowlę zaczyna być otaczane mową.

Czytanie kilkuletniakowi rozbudza w nim ciekawość świata i pomaga mu zrozumieć siebie i innych. Wzory zachowań bohaterów bajkowych są przyjmowane przez najmłodszych bezkrytycznie – często możemy zaobserwować, że maluch odtwarza zachowanie ulubionej

postaci bajkowej. Utożsamia się z postacią głównego bohatera; towarzyszy mu w wędrówce, razem z nim przeżywa radość, strach, smutek czy ból; nawiązuje przyjaźnie, stawia czoła wrogom, odpoczywa, bawi się. Dziecko szybko uczy się poprzez przykład – naśladować. Dzięki tej identyfikacji zapoznaje się z całą gamą emocji, uczuć i postaw. Uczy się zachowań społecznie akceptowanych oraz tych, które są potępiane.

Czytanie stymuluje rozwój mowy i usprawnia pamięć. Książki ubogacają tak bierny (rozumienie) jak i czynny (mowa) słownik dziecka, poszerzając wiedzę o świecie i pomagając w ten sposób odnosić sukcesy w przedszkolu i w szkole. Czytanie pomaga także w przezwyciężaniu dysleksji. Dzieci, zapoznając się z bogactwem języka literackiego, nabywają umiejętność poprawnego wysławiania się, mobilizują do tworzenia własnych opowiadań i wierszy.

Czytanie kształtuje wrażliwość moralną dziecka. Dzieci, którym rodzice regularnie czytają, szybciej się rozwijają, łatwiej przyswajają wiedzę o świecie i ludziach, a także czują się bezpieczne i kochane. Potwierdzają to żywe reakcje podczas słuchania czytanego tekstu. Dzieci śmieją się, płaczą, a czasem nieruchomieją w momentach napięcia.

Książki kształtują pozytywny obraz siebie. Dziecko, czytając wraz z rodzicem, może pochwalić się swoją wiedzą. Chętniej będzie uczyło się i poznawało nowe pojęcia – ma to wpływ na ogólny rozwój społeczny dziecka. Książka zaspokaja potrzebę informacji i wzbogaca zasób wiadomości, zaś ilustracje w książkach ułatwiają tworzenie wyobrażeń o miejscach odległych i niedostępnych w codziennym życiu.

Czytanie odpowiada również za budowanie szczególnego rodzaju więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dziećmi. Wspólne czytanie jest szczególną formą spędzania czasu z dzieckiem. To przynosi zarówno „korzyści natychmiastowe” jak i procentuje na przyszłość. Dzięki czytaniu cała rodzina może wspólnie spędzać czas, a przeczytane treści mogą stanowić pretekst do wspólnych rozmów.

Wspólne głośne czytanie z dzieckiem pomoże mu pokonać wiele problemów wieku dorastania. Literatura daje wsparcie w zmaganiu z różnymi problemami. Ukazuje różnorodne wzorce myślenia. Ogromną rolę odgrywają tutaj bajki terapeutyczne. Jest to literatura powszechnie znana i dostępna. Według Marii Molickiej znanej bajkoterapeutki, jest ona ważną metodą wspierania i oddziaływania terapeutycznego we wczesnych okresach rozwoju dziecka. Może pomóc w efektywnym radzeniu sobie z sytuacjami trudnymi takimi jak: frustracje, lęki, niska samoocena, uzależnienia. Taka literatura kompensuje niezaspokojone potrzeby oraz wpływa na kształtowanie się poczucia własnej wartości.

W głośnym czytaniu chodzi tak naprawdę o to, aby poświęcić dziecku swój czas, uwagę, a przy tym miłość. Umberto Eco powiedział, że „kto czyta książki, żyje podwójnie”. Jeżeli chcemy, aby nasze dzieci rozwijały się, poznawały świat, doświadczały prawdziwych emocji, to zaszczerpmy mu nawyk czytania. Czytanie jest proste, bezpłatne, nie wymaga wielu nakładów, ani drogiego sprzętu.

Bibliografia i literatura polecana:

Bauer J., „Empatia. Co potrafią lustrzane neurony?”, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2015.

Kossut M., „Neuroplastyczność” w: T. Górski, A. Grabowska, J. Zagrodzka (red.), „Mózg a zachowanie”, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012.

Koźmińska I., Olszewska E., „Wychowanie przez czytanie”. Warszawa, Świat Książki, 2010.

Minge N., „Nauka czytania”. Psychologia w szkole, nr 3(49)/2015 s. 17-21.

Molicka M., „Kto czyta – rozumie”. Psychologia w szkole, nr 3(49)/2015 s. 4-11.

Moskal K., „Pod wpływem lektury”. Psychologia w szkole, nr 3(49)/2015 s. 12-16.

Papuzińska J. – Dziecięce spotkania z literaturą, Warszawa : Wydawnictwo Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2007.

Papuzińska J. - Książki, dzieci, biblioteka : z zagadnień upowszechniania czytelnictwa i książki dziecięcej, Warszawa : Fundacja "Książka dla Dziecka", 1992.

Spitzer M., „Jak uczy się mózg”, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012.

Źródła internetowe:

Dzieliński K., „Nasz mózg inaczej przetwarza e-książki”, Geegweek.pl, 22. 09. 2014, www.geegweek.pl/aktualnosci/20468/nasz-mozg-inaczej-przetwarza-e-ksiazki (dostęp: 03.04.2016).

Woźniak O., „Uwaga! Książki zmieniają mózg”, Wyborcza.pl, 01. 01. 2014, www.wyborcza.pl/1,75400,15210453,Uwaga__Ksiazki_zmieniaja_mozg.html#ixzz44vpuydx (dostęp: 03.04.2016).

R. Gasik, E. Sobczyńska

